

Sociální pedagogika

Úvod

Tento učební materiál vznikl v rámci projektu *Inovace studijního programu Pastorační a sociální práce ETF UK (CZ.2.17/3.1.00/33279)* spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hlavního města Prahy.

Evropský sociální fond – Operační program Praha Adaptability
Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti

- Mladý vědní obor, definice je stále nejednotná
- U nás je považován za zakladatele Gustav Adolf Lindner (1828 – 1987)
 - Vyzvedal společenské poslání výchovy – výchova pro život společenský, nikoliv jen pro určité povolání
- Praktický sociální pedagog, filantrop Johann Heinrich Pestalozzi (1746 – 1827)
 - Zakládal ústavy pro chudé děti
- Don Bosco (1815-1888)- zakladatel saleziánské pedagogiky

Z historie

- Rozdílné vnímání SP jako oboru
 - Praktického – pomoc v praxi, zakládání ústavů, podpora potřebných
 - Teoretického
- Vývoj směřuje k širšímu pojetí: týká se celé populace v každém prostředí

Co je sociální pedagogika

- Otázky pomoci při vytváření životního způsobu jednotlivců, usnadňování socializace a enkulturace a na zdroje, obsahy, formy a řešení konfliktní interakce a komunikace mezi jedincem/sociální skupinou a společností (Klíma)
- SP se zaměřuje na roli prostředí ve výchově, a to nejen v souvislosti s problémy rizikových, ohrožených a nějak znevýhodněných skupin, ale v souvislosti s celou populací (Kraus, Poláčková)

Přístupy u různých autorů - širší pojetí

- Odvětví pedagogiky zabývající se výchovným působením na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny mládeže a dospělých. Je rovněž zaměřena na výchovu a pomoc rodinám s problémovými dětmi, na skupiny mládeže ohrožené drogami, na jedince propuštěné z vazby aj. (Průcha, Mareš, Walterová

Přístupy u různých autorů - užší pojetí

- Disciplína, která se zabývá rozpoznáváním sociálních činitelů ohrožující vývoj člověka a uplatňování postupů, jež vyvažují jejich nepříznivé působení (Matoušek)
- SP souvisí s ústavní výchovnou a náhradní rodinnou péčí (Moucha)
- SP jako teorie životní pomoci ohrožené mládeži (Klapilová)

Přístupy u různých autorů - užší pojetí

- SP se zaměřuje na psychosociální problémy, patologii, problémy marginálních skupin..., ale především na obecnější řešení problému, jak vytvářet soulad mezi individuálním a společenským a rozvíjet vhodné životní způsoby zdravé a ohrožené populace, tedy nejen odstraňovat negativní, ale zároveň posilovat pozitivní.

Přístup J. Dočkala

- Sociální dimenze dána sociálním rámcem, společenskými podmínkami v určité společnosti
 - podmínky společnosti mohou komplikovat optimální socializaci jedince/skupin
 - SP s podmínkami počítá s měnícím prostředím
- Pedagogická dimenze – jak minimalizovat vznikající rozpory pedagogickými prostředky
 - tam, kde jsou výchovné procesy rozhodující
 - tam, kde standardní postupy zaostávají

Dvě dimenze sociální pedagogiky

- K objektu výchovy
 - působení na celé sociální skupiny
 - působení na jedince jako objekt výchovného ovlivňování
pojímá v širších souvislostech prostředí, ve kterém žije
- K cílům výchovy
 - orientace na altruistické jednání, spolupráci, vzájemnou pomoc, hlavně „slabším“
- K metodám výchovy
 - upřednostňuje nepřímé výchovné postupy
prostřednictvím podmínek, prostředí, využívání
interpersonálních vazeb, režimu

Specifika sociální pedagogiky

Předmětem jsou sociální aspekty výchovy, především jde o pomoc člověku s jeho životními úkoly, situacemi, problémy a s jeho socializací

Předmět sociální pedagogiky

- Popisovat a analyzovat prostředí, které člověka obklopuje
 - Zachycovat jeho proměnlivost a vlivy na člověka
- Zkoumat, jak poskytnout pomoc v adaptaci na životní podmínky
 - Především těm, kteří se projevují rizikovým chováním
- Reflektovat globální problémy společnosti
 - Generační, etnické, multikulturální, ekologické...

Úkoly sociální pedagogiky

- Přispívat k utváření zdravého životního stylu
 - Zájmová orientace, programy zaměřené na prevenci, rozvoj správné komunikace, orientace v mezilidských vztazích, zvládání náročných životních situací
- Rozpracovat formy a specifické metody sociálně výchovné činnosti
- Vyvíjet maximální snahu o uplatnění poznatků v praxi
 - I v působení učitelů a dalších pracovníků

Úkoly sociální pedagogiky II.

Mezioborové vztahy

- U nás zatím nemá svoji vyhraněnou pozici
- Podle Zákona o sociálních službách může sociální práci vykonávat absolvent oboru Sociální pedagogika
- Podle zákona o pedagogických pracovnících profese
 - Asistent pedagoga
 - Pedagog volného času
 - Vychovatel – ne ústavní výchova

Uplatnění sociálního pedagoga

Složité výběr výzkumných souborů, často zatížen chybou

Odborný jazyk je v SP jazyk přirozený, využívá běžné slovní zásoby a je všem srozumitelný x přírodní vědy

Pozor na subjektivní pohled – badatel zkoumanou realitu někdy i ovlivňuje, může dojít až ke zkreslení

Metodologie sociální pedagogiky

- Rozhovor
- Dotazník
- Obsahová analýza dokumentace (osobní, školní...)
- Posuzovací škály
- Pozorování
- Sociometrické techniky
- Techniky kazuistického charakteru – případové studie
- Etnografické studie – vnímat prostředí z jeho vlastní pozice – zúčastněné pozorování
- Terénní výzkum

Metody výzkumu v sociální pedagogice